

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-29>

УДК 368.026:368.021+336.76

РОЗВИТОК РИНКУ СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНІ І ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

DEVELOPMENT OF THE LIABILITY INSURANCE MARKET: THEORETICAL AND APPLIED ASPECTS

Мирончук Юрій Володимирович

заступник Голови Правління ПрАТ «Компанія «ПРЕСТИЖ»,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9258-5664>

Myrocnhuk Yurii
State Tax University

У статті окреслено актуальність дослідження теоретичних і прикладних аспектів розвитку ринку страхування відповідальності, що обумовлено динамічними змінами макроекономічних умов та регуляторного середовища. Підкреслюється, що на тлі внесення суттєвих змін до вітчизняного законодавства, структура ринку значно трансформувалася, переформатувавши ринок за класами страхування. Акцентується увага на присутності добровільного та обов'язкового страхування на ринку, що вимагає різних підходів до регулювання й ціноутворення. Практичні аспекти проілюстровано за допомогою оцінок абсолютних показників у розрізі статистичних сегментів та відносних коефіцієнтів, які більш глибоко описують сучасний стан ринку. Аналіз засвідчив загальну стійкість ринку, водночас у низці секторів спостерігаються тривожні сигнали. Зроблено припущення, що відповідні негативні тенденції корелюють із трансформацією конкурентної поведінки на тлі посилення регуляторних вимог.

Ключові слова: ринок страхування відповідальності, страхові послуги, страхування, ОСЦПВ, Зелена карта, страхова діяльність.

The article examines the relevance of studying the theoretical and applied aspects of the development of the liability insurance market in Ukraine, driven by changes in the macroeconomic environment and regulatory framework, particularly under the conditions of martial law and economic instability. It is emphasized that the introduction of the updated Law of Ukraine "On Insurance" has transformed the market structure, dividing it into classes: liability for land – air – and water transport, as well as other types. This approach has expanded the range of insurable risks – from professional to environmental – and highlighted the segment's uniqueness due to its dual mechanism: support for policyholders and compensation for victims. The article underscores that the market combines voluntary and mandatory insurance, necessitating differentiated regulatory approaches. The theoretical foundation is based on the analysis of essential characteristics: the protection of third-party interests, the diversity of risks, and the extended liability horizon, which is particularly relevant for environmental or professional cases. The social role of compulsory motor third-party liability insurance (MTPLI) underscores its significance for market stability, calling for further theoretical exploration. Practical aspects are illustrated through the analysis of indicators across segments – MTPLI, "Green Card," other motor liability, and other liabilities – using relative coefficients that reveal the market's current state. The analyzed data indicate market resilience but reveal a trend toward a decline in contracts and payouts in the MTPLI and "Green Card" segments. These changes are linked to regulatory requirements and economic challenges that affect competition and demand. The analysis confirms market stability due to the demand for compulsory insurance but highlights the need for adaptation. It is hypothesized that the decline may result from rising policy costs and shifts in policyholder behavior, necessitating detailed investigation. The study lays the groundwork for developing recommendations to enhance market regulation.

Keywords: liability insurance market, insurance services, MTPLI, Green Card, insurance activity.

Постановка проблеми. Ринок страхування відповідальності є важливою складовою страхової системи, яка виконує низку

специфічних функцій, притаманних саме цьому класу страхових послуг. Його значення зростає в умовах посилення ролі фінансових

механізмів соціального захисту, особливо з огляду на те, що значна частина страхування відповідальності представлена в обов'язковій формі. Це надає процесам його розвитку нових рис, зокрема соціального, правового та економічного характеру. Статистичні тенденції засвідчують, що страхування відповідальності займає вагомий частку у структурі страхового ринку, виступаючи індикатором його динаміки та зрілості. Водночас реалізація страхових послуг у цьому сегменті супроводжується низкою проблем, пов'язаних як із регуляторними аспектами, так і з якістю надання послуг. Сучасні зміни у системі регулювання страхового ринку, зокрема в контексті адаптації до європейських стандартів, актуалізують необхідність комплексного аналізу теоретичних і прикладних засад розвитку ринку страхування відповідальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Не заперечуючи значущості загального наукового доробку з порушеної проблематики, особливої уваги заслуговують ті праці, які, на нашу думку, є найбільш змістовними та прикладно цінними, зокрема: Ю. Білецької [3], Л. Богріновцевої [6], Ю. Вергелюк [2], [5], [6], М. Ганцяка [5], П. Гориславця [9], М. Забаштанського [11], Ю. Кривенко [7], С. Кожана [9], С. Кучерівської [10], М. Рубана [11], А. Соколової [12], О. Сидоренка [11]. Практика врегулювання проблем ринку страхування відповідальності мала здобутки серед практик зарубіжних країн, що висвітлювалось у працях науковців: Н. Alissa [14], Т. Baker [13], К. Ferris [14], J. Marson [14], P. Siegelman [13].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Страховий ринок України в розрізі сегментів є об'єктом наукової уваги в дослідженнях українських науковців. В той же час, складність його структури, численні регуляторні зміни, виклики макроекономічного середовища та інші накопичені ринком проблеми, вимагають їх всебічного

вивчення для налагодження процесу поступального розвитку. Ринок страхування відповідальності, що включає оновлені класи страхування, не був в достатній мірі вивченим у контексті теоретичних та прикладних аспектів. Саме це стало причиною зосередження даного дослідження на таких проблемах.

Мета статті полягає в поглибленні теоретичних засад розвитку ринку страхування відповідальності та оцінці прикладних аспектів у частині застосування аналітичного підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження. На страховому ринку України сегмент страхування відповідальності займає важливу частину особливо серед non-life страхування. Структура цього ринку зазнала суттєвих змін із вступом в дію оновленого Закону України «Про страхування». Даний нормативний акт суттєво перекомпонував види страхових послуг на цьому ринку поділивши їх на класи. В цьому контексті можна виокремити субсегменти ринку, що відмічені у таблиці (табл. 1). Втім, це не змінює економічної природи страхування відповідальності як виду, що забезпечує захист страхувальників від потенційних фінансових збитків, що виникають унаслідок його юридичної відповідальності перед третіми особами за заподіяння шкоди.

Ринок страхування відповідальності характеризується низкою сутнісних ознак [2]: 1) ключовим призначенням укладення договорів цього виду є забезпечення захисту майнових і немайнових інтересів третіх осіб, які можуть зазнати шкоди внаслідок дій або бездіяльності страхувальника; 2) значна різноманітність ризиків, що підлягають покриттю, зокрема тих, що пов'язані з професійною діяльністю, володінням майном, а також специфічними (для прикладу, ядерні ризики); 3) тривалий часовий горизонт відповідальності: наприклад, у разі екологічних катастроф вимоги про компенсацію з боку потерпілих

Таблиця 1

Структура ринку страхування відповідальності за класами страхування

Класи страхування, що належать до ринку страхування відповідальності

10. Страхування відповідальності, яка виникає внаслідок використання наземного транспортного засобу	11. Страхування відповідальності, яка виникає внаслідок використання повітряного судна	12. Страхування відповідальності, яка виникає внаслідок використання водного судна	13. Страхування іншої відповідальності
5 видів	4 види	5 видів	22 види

Джерело: побудовано автором за [1]

можуть виникнути через значний проміжок часу після настання страхового випадку.

Слушними є думки науковців щодо ствердження унікальності страхування цивільно-правової відповідальності як виду, що проявляється в його подвійному захисному механізмі, який водночас забезпечує страхувальнику фінансовий захист у разі заподіяння шкоди третім особам, а також гарантує компенсацію потерпілим, навіть якщо у страхувальника недостатньо власних коштів для цього [3].

У відповідності до виокремлених класів страхування Національний банк України затвердив характеристики та класифікаційні ознаки класів страхування, а також особливості здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за цими класами. Відповідно до затвердженого Положення визначено перелік ризиків у межах десятого, одинадцятого, дванадцятого та тринадцятого класів страхування, що реалізується на ринку страхування відповідальності [4].

Незважаючи на складні економічні та геополітичні виклики, страховий ринок України демонструє відносно стабільну динаміку розвитку. Водночас 2022 рік, що ознаменувався початком повномасштабної війни та супутніми негативними наслідками, суттєво вплинув на ключові показники функціонування галузі. Це, зокрема, знайшло відображення у зміні обсягів валових і чистих страхових премій, страхових резервів, кількості укладених договорів, фінансових результатів діяльності страховиків та інших індикаторів. Завдяки нееластичності попиту на обов'язкові види страхування, зокрема в класах страхування відповідальності, страхові послуги користувалися популярністю та забезпечували підтримку стійкості страхового ринку України. ОСЦПВ займало близько 20% в портфелях національних страхових компаній [5]. Показники, що демонстрували активність ринку страхування відповідальності, хоча й зазнали негативного впливу у 2022 році, ілюструють поступове відновлення.

Регуляторні зміни, що торкнулися ринку страхування відповідальності, призвели до зміни стандартів відображення статистики за цими видами у 2025 році. Зазначене стало причиною оцінки оновленої інфраструктури ринку в розрізі чотирьох груп страхових послуг: ОСЦПВ, автомобільне страхування «Зелена карта», страхування іншої моторної відповідальності, страхування відповідальності, що не віднесено до трьох попередніх

класів. Так, у таблицях (табл. 2., табл. 3., табл. 4., табл. 5) відображено базові показники, що ілюструють активність ринку страхування відповідальності у розрізі чотирьох груп страхування. До уваги приймаємо дані за 2024 рік та перший квартал 2025 року, адже регуляторні новації вступили в дію з 1 січня 2025 року. Крім огляду статистики, що наводиться в таблицях, доцільно розрахувати окремі відносні індикатори за чотирма групами страхових послуг, а саме: коефіцієнт збитковості (Loss ratio), середня страхова виплата на один договір, частка премій, що належить перестраховикам.

Коефіцієнт збитковості відображає відносну частку страхових премій, витрачену на здійснення страхових виплат, і визначається як відношення загального обсягу страхових виплат до зібраних страхових премій за відповідний період. Цей показник є ключовим індикатором ефективності діяльності страховика та рівня ризиковості страхового портфеля. Розрахунок даного показника здійснюють за формулою:

$$Kz = (\text{Страхові виплати} \div \text{Страхові премії}) \times 100 \quad (1)$$

Високе значення коефіцієнта свідчить про підвищене навантаження на страховика та можливу збитковість певного виду страхування, тоді як занадто низьке значення може вказувати на потенційне заниження виплат або обмежену доступність захисту для страхувальників. У наукових працях цей показник також називають рівнем страхових виплат, а його оптимальне значення, що не загрожує безпеці страхового ринку, повинно складати не менше 30% [6].

Середня страхова виплата на один договір є агрегованим показником, що дає змогу оцінити середній рівень зобов'язань страховика за одним страховим контрактом. Цей показник розраховується шляхом ділення загального обсягу страхових виплат на кількість укладених договорів страхування. Для розрахунку середньої страхової виплати на один договір використовують наступну формулу:

$$Cvd = \text{Страхові виплати} \div \text{Кількість договорів} \quad (2)$$

Зростання середньої виплати може свідчити про підвищення середньої вартості страхових випадків або збільшення страхових сум у контрактах, тоді як її зменшення – про зниження ризикового навантаження або обмеження обсягу страхового покриття.

Показник частки премій, що належать перестраховикам обраховують шляхом знаходження відношення валових страхових премій, що сплачені перестраховикам до

сплачених страхових премій. Значення показника не повинно перевищувати 20%, адже в іншому випадку ситуація характеризується як високі ризики окремої групи страхування, що чинить негативний вплив на безпеку страховика. Обрахунок частки страхових премій, що належить перестраховикам, обраховують за формулою:

$$Чспп = Вспп \div Всп \times 100 \quad (3)$$

Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів відіграє центральну роль у системі страхування відповідальності в Україні, забезпечуючи не лише компенсацію збитків потерпілим у ДТП, але й сприяючи зниженню фінансового навантаження на державний бюджет. Українські науковці підкреслюють, що ОСЦПВ є одним із найдинамічніших сегментів страхового ринку, що зберігає стабільність навіть в умовах воєнного стану, запровадженого в Україні з лютого 2022 року, завдяки високому попиту та регульованій природі. Регуляторні зміни спрямовані на підвищення лімітів покриття та оптимізацію виплат, зміцнюють значення ОСЦПВ як інструмента соціального захисту та економічної стабільності, створюючи передумови для подальшого аналізу його ефективності [7].

За даними наведеними в таблиці (табл. 2) можна констатувати зменшення кількості

укладених договорів за ОСЦПВ. Суттєве подорожчання полісів ОСЦПВ в Україні, що мало місце з початку 2025 року не могло не відобразитись на купівельній спроможності потенційних страхувальників.

Розрахунки показників, що характеризують ринок ОСЦПВ у 2024 та 2025 роках відображено в таблиці (табл. 6). Так, рівень страхових виплат на ринку ОСЦПВ значно скоротився: якщо у 2024 році значення коефіцієнта рівня страхових виплат становило 43,8%, то за перший квартал 2025 року він склав 30,7%. Синхронно зменшилась середня страхова виплата, що припадає на один укладений договір страхування. Значення коефіцієнта у 2024 році склало 0,64%, а в 2025 лише 0,19%. Можна припустити, що за стійкого значення рівня аварійності на дорогах України така тенденція є негативною, адже зменшується рівень страхових виплат в цілому та в розрахунку на один договір. Відносно стабільність демонструє коефіцієнт частки страхових премій перестраховиків за ОСЦПВ. У 2024 році вона склала – 7,6%, а в 2025 – 7,8%. Це означає, що прийнятна для страховиків України ризиковість даного виду страхування є стабільною.

Україна вступила до міжнародної системи страхування відповідальності «Зелена карта» як повноправний член у 2009 році.

Таблиця 2

Базові показники функціонування ринку ОСЦПВ, тис. грн

Показники / роки	2024	2025
Страхові премії	10 836 833	4 313 525
Перестрахові премії	819 348	336 780
Чисті зароблені премії	8 595 789	2 564 400
Страхові виплати	4 745 985	1 324 876
Кількість договорів прямого страхування та вхідного перестраховування	7 410 704	6 968 208

Джерело: побудовано автором за [8]

Таблиця 3

Базові показники функціонування ринку страхування Зелена карта, тис. грн

Показники / роки	2024	2025
Страхові премії	5 644 130	1 250 399
Перестрахові премії	1 205 535	312 976
Чисті зароблені премії	4 095 951	1 023 559
Страхові виплати	2 183 401	536 139
Кількість договорів прямого страхування та вхідного перестраховування	463 147	321 071

Джерело: побудовано автором за [8]

Ринок страхування "Зелена карта" в Україні у 2024 році демонстрував тенденцію до скорочення, зумовлену зниженням попиту після піку, викликаного масовим виїздом громадян за кордон у перші роки повномасштабної війни.

Кількість укладених договорів "Зелена карта" у 2024 році зменшилася на 8% порівняно з 2023 роком, а в першому кварталі 2025 року спад становив ще 12,5%, хоча порівняно з довоєнним періодом кількість полісів зросла майже вдвічі. Водночас зростання вартості полісів на 40% у 2024 році відображає інфляційний тиск та девальваційні процеси, що створює виклики для страховиків у забезпеченні конкурентоспроможності в умовах запровадження вільного ціноутворення з 2025 року. Нові регуляторні зміни, зокрема перехід до електронного формату страхування та індивідуалізованих тарифів, сприятимуть посиленню ринкових позицій фінансово стійких компаній, але можуть призвести до витіснення менш адаптивних гравців [9].

На ринку страхування відповідальності, страхування Зелена карта займає друге місце серед видів страхування за обсягом зібраних страхових премій. Обраховані коефіцієнти, що містяться в таблиці (табл. 6) підтверджують стагнаційні процеси в цьому сегменті, в більшій мірі обумовлені зниженням попиту на такі послуги через обмеження виїзду для багатьох категорій громадян України. Рівень страхових виплат демонструє позитивну динаміку. У 2025 році показник склав майже 43% порівняно з 39% у 2024 році. Але дуже показовим є зменшення страхових виплат, що припадають на один договір. На фоні суттєвого зменшення кількості договорів страхування, показник повинен був зростати, а він скоротився майже втричі. Також зросла частка страхових премій перестраховиків, що означає схильність вітчизняних страхових компаній пере-

страховувати ризики за цим видом послуг.

Досить незначним є статистичний сегмент послуг «інша моторна відповідальність», що займає несуттєву частку за зібраними страховими преміями та чистими заробленими преміями, хоча й відмічається зростання кількості договорів. До страхування іншої моторної відповідальності належать види страхування пов'язані з відповідальністю перевізників, відповідальністю суб'єктів перевезення небезпечних вантажів, відповідальністю суб'єктів господарювання, що надають послуги з транспортування транспортних засобів, відповідальністю експортерів та осіб, які відповідають за утилізацію небезпечних відходів. Рівень страхових виплат в цій групі є відносно низьким, проте демонструє позитивну динаміку в 2025 році, порівняно з попереднім періодом. Страхові виплати, що припадають на один договір, враховуючи низький рівень ймовірності страхових випадків, є низькими. У зв'язку з вищезазначеним, у вітчизняних страховиків немає потреби перестраховувати такі ризики, що знаходить відображення в значеннях показника частки страхових премій перестраховиків.

Остання статистична група «Страхування іншої відповідальності» є найменшою, проте включає в себе численну кількість страхових послуг зі страхування різноманітних ризиків: пов'язаних з підготовкою до захисту космічної техніки, ризику заподіяти шкоду третім особам при здійсненні професійної діяльності, ризики пов'язані з відповідальністю власників собак, зброї, ризиків застосування продукції ветеринарної медицини, ризики за шкоду заподіяну довір'ям, ризики відповідальності приватного нотаріуса, та інші.

За перший квартал 2025 року кількість укладених договорів за цією групою перевищила кількість договорів за весь 2024 рік, – тобто спостерігається позитивна динаміка. Обра-

Таблиця 4

Базові показники функціонування ринку страхування іншої моторної відповідальності, тис. грн

Показники / роки	2024	2025
Страхові премії	741 066	169 163
Перестрахові премії	34 743	9 638
Чисті зароблені премії	604 297	169 486
Страхові виплати	147 955	46 421
Кількість договорів прямого страхування та вхідного перестраховування	463 147	1 228 240

Джерело: побудовано автором за [8]

Таблиця 5

Базові показники функціонування ринку страхування іншої відповідальності, тис. грн

Показники / роки	2024	2025
Страхові премії	11 045 443	494 505
Перестрахові премії	215 366	165 231
Чисті зароблені премії	762 532	257 535
Страхові виплати	51 720	18 536
Кількість договорів прямого страхування та вхідного перестрахування	720 680	735 340

Джерело: побудовано автором за [8]

ховані статистичні коефіцієнти за цією групою продемонстрували найгірші результати: коефіцієнт страхових виплат є нижчим за науково-обґрунтований норматив у 25% та складає лише 3,7% станом на 2025 рік, мізерною є частка страхових виплат на один договір – 0,03%. В той же час, досить великою є частка перестрахових премій за цими видами страхування – 33,4% у 2025 році. Пояснення таких значень визначається особливостями видів страхування, що входять до цієї групи. Частота настання страхових випадків тут є низькою, що мало вплив на проаналізовані показники.

Аналізуючи дані по секторах ринку страхування відповідальності, можна відзначити, що різні сегменти демонструють унікальні тенденції розвитку, які відображають, як попит на страхові послуги, так і адаптацію компаній до ринкових умов. Зокрема, коли один сектор демонструє стабільне зростання, що свідчить про підвищення довіри клієнтів і розширення покриття ризиків, інший – зазнає коливань, пов'язаних із зовнішніми факторами та змінами в регулюванні. Загалом, такі показники, як рівень страхових виплат, страхові виплати, що припадають на один договір, частка премій з перестрахування, обсяг страхових премій, страхових виплат, чистих зароблених страхових премій, кількість укладених дого-

ворів, відображають загальну динаміку сектору та його здатність відповідати потребам застрахованих.

Розвиток ринку страхування відповідальності відіграє ключову роль у визначенні конкурентної позиції страховиків. Чим ефективніше компанії адаптуються до змін у попиті, оптимізують свої продукти та підвищують якість послуг, тим сильнішу позицію вони займають на ринку. Це включає інновації в умовах страхування, розширення клієнтської бази та підвищення фінансової стійкості, що в підсумку дозволяє їм вирізнятися серед конкурентів і зміцнювати свою репутацію.

Слід підкреслити, що в сучасних складних умовах, які впливають на всіх суб'єктів господарювання, зокрема й на страховиків, конкурентна боротьба набуває зовсім інших рис, ніж за умов економічної стабільності. Боротьба за лідируючі позиції та високі прибутки відходить на другий план, натомість прибутковість діяльності забезпечується активністю на ринку обов'язкового страхування. Справедливо стверджувати, що конкурентне середовище визначає умови функціонування, взаємодії та характер суперництва між суб'єктами страхового ринку [10]. Для страховиків, що фокусують свою діяльність на ринку страхування відповідальності ці питання ще більш актуальні, адже зміна законодавства мала

Таблиця 6

Результати обрахунку значень коефіцієнтів оцінки груп страхування відповідальності

Показники / роки	Кз		Свд		Чспп	
	2024	2025	2024	2025	2024	2025
ОСЦПВ	43,8	30,7	0,64	0,19	7,6	7,8
Зелена карта	38,7	42,9	4,7	1,67	21,4	25,0
Інша моторна відповідальність	20,0	27,4	0,32	0,04	4,7	5,7
Інша відповідальність	4,9	3,7	0,07	0,03	20,6	33,4

Джерело: обраховано автором

значний вплив на ціноутворення, собівартість послуг і, відповідно, попит на них. Науковці обґрунтовано підкреслюють, що зміна нормативних факторів чинить вплив на розвиток страхового ринку та визначає його взаємодію з партнерами, конкурентами, клієнтами, регулюючими органами та страховими посередниками [11].

Теоретичні та прикладні аспекти функціонування ринку страхування відповідальності ілюструють неоднорідність тенденцій в різних статистичних групах страхових послуг. Регуляторні новації та складні макроекономічні умови не повинні негативно відображатись на якості та доступності страхових послуг. В той же час, на страховому ринку повинен панувати баланс принципів, що обов'язкові для страховиків та страхувальників. Серед цих принципів [12, с. 79]: вільний вибір; страховий ризик; страховий інтерес; максимальна сумлінність; франшиза; відшкодування в межах реальних збитків; контрибуція; суброгація; співстрахування і перестрахування; диверсифікація.

Субсегмент ринку страхування відповідальності, що включає ОСЦПВ та страхування за міжнародною системою «Зелена карта», є особливим видом, тому що перелік їх функцій не обмежується вищезазначеним. Важлива соціальна роль також транслює превентивність такого страхування. Наукові дослідження підтверджують, що існує тісний взаємозв'язок між поведінковими та моральними аспектами та схильністю до ризикової поведінки, зокрема серед власників автотранспортних засобів, що страхують свою відповідальність. Але навіть за таких умов корисність та захист у матеріальному вимірі цих видів страхування є значно вищим ніж потенційна шкода від ризиків [13; 14]. У цьому контексті переконані, що підходи до регулювання різних сегментів ринку страхування відповідаль-

ності, зважаючи на диференціацію їх економічної ролі, повинні суттєво відрізнятися.

Висновки. Ринок страхування відповідальності вирізняється своєю унікальністю завдяки подвійному захисному механізму, який забезпечує фінансову підтримку страхувальникам та компенсацію потерпілим, а також враховує широкий спектр ризиків – від професійної діяльності до екологічних загроз. Його сутність підкреслюється тривалим часовим горизонтом відповідальності та соціальною роллю, особливо в обов'язкових видах страхування, що підносить його до рівня ключового елемента економічної стабільності та захисту інтересів суспільства. З прикладної точки зору, аналіз розвитку ринку здійснено на базі його субсегментів, таких як ОСЦПВ, "Зелена карта", інша моторна відповідальність та інша відповідальність, які демонструють різноманітні тенденції в умовах воєнного стану та економічних викликів. Проаналізовані показники, такі як рівень страхових виплат, середня виплата на договір та частка премій перестрахувальників, дозволили виявити стійкість ринку та адаптивність страховиків до регуляторних змін і зовнішніх факторів. Ці аспекти підкреслюють необхідність вдосконалення практичних підходів до регулювання та оптимізації страхових послуг, враховуючи вплив на попит і поведінку страхувальників. Загалом, теоретичні засади та прикладні результати дослідження ілюструють неоднорідність розвитку ринку страхування відповідальності, що зумовлено як його соціально-економічною природою, так і зовнішніми умовами. Подальші дослідження в цьому напрямі будуть спрямовані на поглиблений аналіз поведінкових аспектів страхувальників та розробку диференційованих підходів до регулювання класів страхування для забезпечення сталого розвитку цього сегменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Verheliuk, Y., Myronchuk, Y. Сутнісні характеристики та значення ринку страхування відповідальності. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2024. № 2(14) С. 112–121. DOI: <https://doi.org/10.32750/2024-0212>
3. Білецька Ю. Поняття договору страхування цивільно-правової відповідальності. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. ЗУНУ. Тернопіль, 2025. URL: <http://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/article/view/1588>
4. Про затвердження Положення про характеристики та класифікаційні ознаки класів страхування, особливості здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування: Постанова правління НБУ. № 182 від 25.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0182500-23#Text>

5. Вергелюк Ю. Ю., Ганцяк М. О. Стабілізація інвестиційних потоків в умовах пандемії. *Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи*: матеріали: IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих учених. 2021 р. Львів : Видавництво Львівської політехніки. С. 29–30. URL: https://www.researchgate.net/publication/351870286_STABILIZACIA_INVESTICIJNIH_POTOKIV_V_UMOVAN_PANDEMII
6. Богріновцева Л. М., Вергелюк Ю. Ю. Аналіз показників фінансової безпеки страхового ринку України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Вип. 31. С. 174–179. URL: <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/395>
7. Кривенко Ю. Розвиток страхового ринку України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-142>
8. Показники діяльності страховиків. Наглядова статистика. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
9. Horyslavets P., Kozhan S. Development of the insurance market: new challenges and opportunities for insurers. *Actual problems of innovative economy and law*. 2025. № 3. С. 48–53. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-3-10>
10. Кучерівська С. С. Конкурентні переваги страхових компаній в умовах нової економіки. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал*. Острог: Вид-во НАУОА, березень 2024. № 32(60). С. 24–28. DOI: [https://www.doi.org/10.25264/2311-5149-2024-32\(60\)-24-28](https://www.doi.org/10.25264/2311-5149-2024-32(60)-24-28)
11. Забаштанський М., Сидоренко О., Рубан М. Фінансово-економічні та правові аспекти функціонування страхових посередників у системі надання страхових послуг. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2025. № 2 (42). С. 286–301. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2\(42\)-286-301](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2(42)-286-301)
12. Соколова А. М. Розвиток фінансового та реального секторів як ключовий фактор забезпечення економічної безпеки України : монографія ПУЕТ, 2024. 196 с. URL: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/13876/1/Соколова_А.М..pdf
13. Baker T., Siegelman P. The Law and Economics of Liability Insurance: A Theoretical and Empirical Review. *U of Penn, Inst for Law & Econ Research Paper*. 2011. № 11–09. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1783793>
14. Marson J., Alissa H., Ferris K. Resolving the Inconsistency Between National and EU Motor Insurance Law. Was Factortame the Solution Nobody Sought? *German Law Journal*. № 22(1). P. 122–146. <https://doi.org/10.1017/glj.2020.98>

REFERENCES:

1. Pro strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 18.11.2021 № 1909-IX [On insurance: Law of Ukraine No. 1909-IX dated 18.11.2021]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> [in Ukrainian].
2. Verheliuk, Yu., Myronchuk, Yu. (2024). Sutnisni kharakterystyky ta znachennia rynku strakhuvannia vidpovidalnosti [Essential characteristics and significance of the liability insurance market]. *Yevropeyskyi naukovi zhurnal ekonomichnykh ta finansovykh innovatsii – European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations*, 2(14), 112–121. <https://doi.org/10.32750/2024-0212> [in Ukrainian].
3. Biletska, Yu. (2025). Ponyattia dohovoru strakhuvannia tsyvilno-pravovoi vidpovidalnosti [The concept of civil liability insurance contract]. *Ukraina v umovakh reformuvannia pravovoi systemy: suchasni realii ta mizhnarodnyi dosvid – Ukraine under legal system reforms: current realities and international experience*: materials of international scientific-practical conference. Ternopil: ZUNU. Retrieved from <http://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/article/view/1588> [in Ukrainian].
4. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro kharakterystyky ta klasyfikatsiini oznaky klasiv strakhuvannia, osoblyvosti zdiisnennia diialnosti zi strakhuvannia ta ukladennia dohovoriv za klasamy strakhuvannia: Postanova Pravlinnia NBU № 182 vid 25.12.2023 [On approval of Regulation on characteristics and classification signs of insurance classes, features of insurance activity and conclusion of contracts by insurance classes: NBU Board Resolution No. 182 dated 25.12.2023] [in Ukrainian].
5. Verheliuk, Yu. Yu., Hantsiak, M. O. (2021). Stabilizatsiia investytsiinykh potokiv v umovakh pandemii [Stabilization of investment flows under pandemic conditions]. *Ekonomichnyi rozvytok derzhavy, rehioniv i pidpriemstv: problemy ta perspektyvy – Economic development of the state, regions and enterprises: problems and prospects*: proceedings of the 4th International scientific-practical online conference of young scientists (pp. 29–30). Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/351870286_STABILIZACIA_INVESTICIJNIH_POTOKIV_V_UMOVAN_PANDEMII [in Ukrainian].
6. Bohrinovtseva, L. M., Verheliuk, Yu. Yu. (2018). Analiz pokaznykiv finansovoi bezpeky strakhovoho rynku Ukrainy [Analysis of the financial security indicators on the insurance market in Ukraine]. *Naukovi visnyk Kher-*

sonskoho derzhavnoho universytetu – *Scientific Bulletin of Kherson State University*, 31, 174–179. Retrieved from <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/395> [in Ukrainian].

7. Kryvenko, Yu. (2024). Rozvytok strakhovoho rynku Ukrainy v umovakh viiny [Development of the insurance market of Ukraine in war conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 65. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-142> [in Ukrainian].

8. Pokaznyky diialnosti strakhovykiv. Nahliadova statystyka. NBU [Indicators of insurers' activity. Supervisory statistics. National Bank of Ukraine]. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (accessed 10 March 2025) [in Ukrainian].

9. Horyslavets, P., Kozhan, S. (2025). Development of the insurance market: new challenges and opportunities for insurers. *Actual Problems of Innovative Economy and Law*, 3, 48 – 53. <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-3-10> [in English].

10. Kucherivska, S. S. (2024). Konkurentni perevahy strakhovykh kompaniy v umovakh novoi ekonomiky [Competitive advantages of insurance companies in the new economy]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriya "Ekonomika": naukovi zhurnal – Scientific Notes of National University "Ostroh Academy". Series "Economics": scientific journal*, 32(60), 24–28. [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2024-32\(60\)-24-28](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2024-32(60)-24-28) [in Ukrainian].

11. Zabashtanskyi, M., Sydorenko, O., Ruban, M. (2025). Finansovo-ekonomichni ta pravovi aspekty funktsionuvannya strakhovykh poserednykiv u systemi nadання strakhovykh posluh [Financial-economic and legal aspects of insurance intermediaries functioning in the system of insurance services provision]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and Prospects of Economics and Management*, 2(42), 286–301. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2\(42\)-286-301](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2(42)-286-301) [in Ukrainian].

12. Rozvytok finansovoho ta realnoho sektoriv yak kluchovyi faktor zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy: monohrafiia [Development of financial and real sectors as key factor of ensuring economic security of Ukraine: monograph]. (2024). Poltava: PUET, 196 p. Retrieved from <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/13876/1/Соколова А.М..pdf> [in Ukrainian].

13. Baker, T., Siegelman, P. (2011). The law and economics of liability insurance: A theoretical and empirical review. *University of Pennsylvania, Institute for Law & Economics Research Paper*, 11-09. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1783793>

14. Marson, J., Alissa, H., Ferris, K. (2021). Resolving the inconsistency between national and EU motor insurance law. Was Factortame the solution nobody sought? *German Law Journal*, 22(1), 122–146. <https://doi.org/10.1017/glj.2020.98>